

بررسی تاثیر توزیع درآمد بر رشد بخش کشاورزی ایران

فاطمه علیجانی

استادیار دانشگاه پیام نور تهران

چکیده

توزیع درآمد و رشد بخش کشاورزی در فرآیند توسعه اقتصادی، نقش کلیدی ایفاء می نمایند. در این مطالعه ابتدا تابع مصرف روستا تخمین زده شد و سپس با استفاده از شوک های آنی اثر توزیع درآمد بر رشد بخش کشاورزی مورد بررسی قرار گرفت. داده های مربوط به یک دوره ۱۳۶۳-۱۳۸۸ از مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی خانوار ایران بدست آمد. نتایج نشان داد که در خانوار روستایی متغیر درآمد و شاخص قیمت مصرف کننده تاثیر مثبت و متغیرهای مصرف تفاضلی و نرخ بهره نیز تاثیر عکس روی مصرف داشته است. شوک توزیع درآمدی در بلند مدت تاثیر مثبت و تولید ناخالص در میان مدت تاثیر مثبت بر رشد کشاورزی داشته است.

کلمات کلیدی: توزیع درآمد، رشد بخش کشاورزی، مصرف خانوار روستایی.

در طرح ساماندهی سیاست های اقتصادی، به دو هدف رشد اقتصادی و توزیع مناسب درآمد اشاره شده است. در سیاست اقتصادی کارآمد میان توسعه واقعی و عدالت اجتماعی تضاد وجود ندارد و برنامه های توسعه باید افزون بر تامین و گسترش عدالت اجتماعی، رشد تولید، و ایجاد فرصتهای شغلی را به همراه داشته باشند تا با ارتقای سطح زندگی، جلوه های فقر را از زندگی مردم بزدایند. با این همه، چنانچه تضاد میان این دو مقوله پدید آید استقرار عدالت اجتماعی تقدم و اولویت خواهد داشت و دولت مسائل اقتصادی مربوط را به نفع عدالت اجتماعی حل خواهد کرد (صادقی و مهرگان، ۱۳۷۹)

کشورهای در حال توسعه همواره از سطح پایین درآمد سرانه و نیز گستردگی شکاف های درآمدی در رنج بوده اند. ریشه کن کردن فقر و تعدیل نابرابری درآمد وقتی همراه با رشد اقتصادی در نظر گرفته شود، به بزرگترین هدف و دشوارترین وظیفه سیاست گذاران اقتصادی در کشورهای در حال توسعه تبدیل می شود (ابریشمی و همکاران، ۱۳۸۴).

نظریه های کلاسیک در این خصوص (نابرابری درآمد انگیزه ی لازم را برای انباشت سرمایه و رشد اقتصادی فراهم می کند) برای سال های طولانی در عرضه ی اقتصادی مسلط بوده و به عنوان یک واقعیت مسلم در برنامه های توسعه ی اقتصادی کشورهای در حال توسعه تلقی می گردید (سانت و ویردیر ۱۹۹۸). کشاورزی در ایران بزرگترین بخش اقتصادی پس از خدمات است که حدود ۲۰ درصد تولید ناخالص و سهم عمده ای از صادرات غیر نفتی را به خود اختصاص می دهد. همچنین محل اشتغال بخش وسیعی از جمعیت کشور است. بدین ترتیب رشد این بخش تا حدود زیادی تعیین کننده رشد اقتصادی کشور است (حاجی رحیمی و ترکمانی، ۱۳۸۲).

کاهش فقر از مهمترین اهداف سیاست هایی است که توسط دولت بعد از پیروزی انقلاب اسلامی دنبال شده، ضمن آنکه رشد اقتصادی همواره مورد توجه سیاستگذاران بوده است. به علاوه اعتقاد جدی به رشد همراه با عدالت وجود دارد. علی رغم اهمیت رشد، فقر، و نابرابری، توجه توأمان به مسایل فوق در مطالعات، آن طور که باید، صورت نگرفته است. پدیده فقر در ارتباط با رشد اقتصادی بررسی می شود و با نگرشی متفاوت و نو به روابط بین رشد، فقر و نابرابری و نیز با مطالعه روش ها و تعاریف مختلف رشد به نفع فقیرمورد بررسی قرار گرفت، (پیرایی و قناعتیان، ۱۳۸۵)

یکی از معمول ترین شاخص های اندازه گیری نابرابری توزیع درآمد، ضریب جینی است، که معمولاً برای بیان نابرابری کل درآمد استفاده می شود. با توجه به نقش متفاوت انواع درآمدها در ایجاد نابرابری، این نقش می تواند از طریق تجزیه شاخص نابرابری به عوامل تشکیل دهنده درآمد، اندازه گیری شود. (پروین، ۱۳۸۵)

مطالعات و بررسیهای انجام شده توسط نهادهای رسمی کشور، وضعیت مطلوبی را از شاخصهای اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی، نشان نمی دهد و حاکی از آن است که نابرابری میان شهر و روستا فراتر از میزان فاصله درآمدی شاغلین بخش کشاورزی در جامعه شهری و روستایی است. مقایسه ارقام متوسط هزینه ناخالص خانوارهای شهری و روستایی نشان می دهد که در مناطق روستایی هزینه زندگی همواره پایینتر از مناطق شهری است و نسبت هزینه خانوار روستایی به خانوار شهری در سالهای ۸۰-۱۳۷۹ از ۶۵ درصد به ۶۲ درصد کاهش یافته است، یعنی اگر خانوار شهری با هزینه خود بخواند، یک سبد استاندارد کالا خریداری کند خانوار روستایی میتواند ۶۲ درصد آن را خریداری نماید (شریف زادگان ۱۳۸۷).

در تحقیق حاضر سعی می شود بعد از مرور مباحث نظری و تجربی موجود، رابطه رشد اقتصادی و توزیع درآمد در بخش کشاورزی ایران بر اساس داده های سری زمانی دوره ی ۱۳۶۰-۱۳۸۸ بررسی شد این مقاله در شش بخش تنظیم شده است. در پی آمد مقدمه بخش مرور پیشینه تحقیق شامل پیشینه تحقیق در ایران و سایر کشورها اختصاص یافته است، بخش سوم الگوی نظری مدل توزیع درآمد بیان شد. در بخش چهارم تجزیه و تحلیل تحقیق و تخمین معادله می پردازد. بخش پنجم به نتیجه گیری و پیشنهادات تحقیق ارائه گردید. در بخش ششم منابع استفاده شده می باشد.

پیشینه تحقیق

یکی از عوامل موثر بر رشد بخش کشاورزی، سرمایه گذاری است. بر اساس مدل سولو نشان دادند که سهم بخش کشاورزی در جریان توسعه، کاهنده و در مراحل پایانی توسعه کوچک است؛ نسبت تغییرات تولید ناخالص بخش غیر کشاورزی به بخش کشاورزی به درجه توسعه یافتگی هر کشور ارتباط دارد و در کشورهای توسعه یافته بزرگتر است. سرانجام نرخ رشد بخش غیر کشاورزی بزرگتر از نرخ رشد بخش کشاورزی است (چنک و اینگریستن، ۱۳۸۴). در ایران بر اساس فرمول کوزنتس نقش بخش کشاورزی را در تولید ناخالص داخلی دوره ۱۳۵۳ تا ۱۳۶۹ سهم بخش کشاورزی افزایش و سهم بخش غیر کشاورزی کاهش داشته است و رشد بخش کشاورزی از رشد بخش غیر کشاورزی بزرگتر بوده است. (فتحی، ۱۳۷۲). صمدی نیز افزایش نقش بخش کشاورزی را در رشد اقتصادی ایران تایید کرد (صمدی ۱۳۷۸).

بر مبنای رتبه بندی صورت گرفته توسط بانک جهانی (۲۰۰۵) مشاهده می شود که ایران از نظر امتیاز به عنوان شصت و سومین کشور از نظر کارایی سیستم توزیع درآمد شناخته می شود که در مقایسه با کشورهایمانند دانمارک، سوئد، نروژ و ... جایگاه نامناسبی است (شهیکی تاش و همکاران، ۱۳۸۶).

صادقی و مهرگان در سال ۱۳۷۹ به بررسی رشد اقتصادی در بخش کشاورزی و توزیع درآمد روستایی پرداختند نتایج نشان داد که ضریب جینی توزیع درآمد فعالیت های آزاد کشاورزی و غیر کشاورزی در مناطق روستایی به ترتیب ۵۵٪ و ۶۴٪ است که پیامدهای نظریه کوزنتس را مشخص و نتیجه گیری یکپارچه مقاله آدلمن را تایید می کند.

حاجی رحیمی و ترکمانی (۱۳۸۲) به بررسی نقش رشد بخش کشاورزی در رشد اقتصادی ایران پرداختند نتایج مطالعه نشان داد ارزش افزوده بخش خدمات، سرمایه گذاری بخش خصوصی در کشاورزی، سرمایه گذاری دولت در کشاورزی، ارزش افزوده بخش نفت و گسترش فناوری دارای اثر مثبت و معنیداری و رابطه مبادله یا نسبت شاخص قیمت محصولات کشاورزی به شاخص قیمت کل اثر منفی و معنیداری بر ارزش افزوده بخش کشاورزی داشته است.

دادگر و همکاران (۱۳۸۷) تاثیر سیاست های مالی و تکانه های قیمت بنزین بر توزیع درآمد و رفاه در ایران پرداختند و نتایج نشان داد که سیاست انبساطی مالی دولت در میان مدت و بلند مدت باعث افزایش نابرابری اقتصادی می شود. صادقی و مسائلی (۱۳۸۷) رابطه رشد اقتصادی و توزیع درآمد با روند فقر در ایران با استفاده از رویکرد فازی را مورد بررسی قرار دادند نتایج نشان داد به طور کلی روند فقر در ایران نزولی بوده و بیشترین و کمترین میزان شاخص فقر در سال های ۱۳۷۰ و ۱۳۸۲ رخ داده است و در سال های ۱۳۸۰ و ۱۳۷۲ نیز به ترتیب دارای ماکزیمم و مینیمم نسبی می باشد. مهرگان و همکاران (۱۳۷۸) رشد اقتصادی و توزیع درآمد در ایران مورد مطالعه قرار دادند یافته ها نشان می دهد که ترکیب و سهم بخش ها در رشد اقتصادی، بر چگونگی توزیع درآمد تاثیر می گذارد. هر چه سهم بخش کشاورزی افزایش یابد توزیع اقتصادی متعادل تر می شود. ناجی میدانی (۱۳۷۵) بررسی آثار متقابل رشد اقتصادی و توزیع درآمد در ایران ۱۳۷۲-۱۳۷۴ پرداخت. نتایج این تحقیق نشان می دهد که در ایران رابطه نابرابری و تولید ناخالص داخلی سرانه، خلاف مفاد فرضیه کوزنتس، به شکل U غیروارون بوده و نابرابری بیشتر نیز هیچگونه تاثیری بر افزایش درآمد سرانه و رشد اقتصادی نداشته است. باقری و کاوند (۱۳۷۸) اثر رشد اقتصادی بر فقر و نابرابری در ایران ۱۳۸۴-۱۳۷۵ را بررسی کردند و نتایج نشان داد فرضیه کوزنتس در اقتصاد ایران تایید نمی شود.

در تئوریهایی که به چگونگی اثرگذاری نابرابری درآمد بر رشد با استفاده از مدل های اقتصاد خرد پرداخت؛ برای مثال رفتار مصرف کنندگان و سرمایه گذاری در تقاضای کلی اقتصاد می باشد (باگلیانو و بریتولا ۲۰۰۴). بطور مشخص اثبات این تئوری که توزیع نابرابری درآمد خانوار روی مصرف و ساختار تقاضای افراد متاثر از ناهمگنی نسبت مصرف و پس انداز افراد است و اثرگذار بر تخصیص سرمایه، سرمایه گذاری خصوصی و سرمایه انسانی است. (بنابو، ۱۹۹۶، گالور و زیر، ۱۹۹۳، و گالور و تسیدون، ۱۹۹۷) یکی از پیشگامان تئوری خرد نابرابری، استایلی

(۱۹۳۸ و ۱۹۳۷) ابتدا به بررسی متغیرهای کوتاه مدت توزیع درآمد پرداخت و سپس تغییرات درآمد آشکار را با استفاده از اثر گذاری تقاضای بازار در آلمان بررسی کرد و در این زمینه ضعف مدل کینز در تمایل به مصرف کل برای افراد نیز اشاره کرد. مطالعات تجربی خارجی زیادی در اثبات این موضوع انجام شد اکنون و همکاران (۱۹۹۹) با تقسیم بندی به دو شکل، یکی تجزیه و تحلیل کشورها بر اساس خرد (معمولا مصرف خانوار مورد ملاحظه قرار گرفت) دیگری تاثیر نرخ رشد روی توزیع مجدد درآمد کشورها و اثر متقابل آنها را با استفاده از متغیرهای کنترلی و با تخمین معادله رگرسیونی مورد بررسی قرار دادند. این موضوع برای اولین بار در قالب توده افزایش با استفاده از مدل تعادل عمومی کاربردی (CGE) توسط بانک جهانی مورد مطالعه قرار گرفت در قالب این مدل با تجزیه و تحلیل بین رشد کل اقتصاد و تغییرات درآمدی نابرابر، راه حل سازگار و منطقی را مهیا می‌سازد ولی این مدل به علت تنوری بودن و با ایجاد قاعده و قوانین بسیار در مدل‌های تجربی مشکل است و همچنین فاقد مکانیزم پویای بعبارتی عدم واقع بین؛ فاقد ناهمگنی سیاست های بین گروه‌های ناسازگار در نتیجه باعث از دست دادن اطلاعات علت تغییرات نا برابری درآمد می شود (بورگیگنون و همکاران ۲۰۰۳). کین و همکاران ۲۰۰۷ و ۲۰۰۹ تاثیر توزیع نا برابری درآمد را روی رشد اقتصادی چین با متغیرهای توضیحی مصرف بررسی کردند نتایج نشان داد نابرابری درآمدی تاثیر منفی و معناداری روی رشد بخشهای اقتصاد و GDP داشته است.

فرضیه‌ها تحقیق

در این مطالعه اثر راهبردی توسعه اقتصاد مبتنی بر توسعه بخش کشاورزی را به توزیع درآمد و بررسی پیامدهای نظریه کوزنتس و سولو پیوند می‌زند را مورد تحقیق قرار داده است. در بعد نظری، فرضیه "کوزنتس" به عنوان کانال تاثیر گذاری رشد اقتصادی بر روی توزیع درآمد مطرح می‌شود؛ توزیع درآمد از طریق چهار کانال اساسی پس انداز، اقتصاد سیاسی، بازار مالی ناقص و آشفستگی اجتماعی یا آنومی بر روی رشد اقتصادی تاثیر گذار است. بررسی نحوه تعامل این دو متغیر طی دوره بیان شد. آگاهی از نقش اجزای درآمدی و مصرف، به تحلیل اثرات رشد اقتصادی بر توزیع درآمد کمک می‌کند. این گونه تحلیل‌ها در پاسخ به این سوال که در شرایط نرخ‌های سریع رشد و یا تورم های بالا، توزیع درآمد چگونه تغییر می‌کند، و آیا تغییرات توزیعی، می‌تواند بر سرعت رشد تولید و هزینه های مصرفی تاثیر داشته باشند. تحلیل این اثرات، از طریق بررسی شاخص‌های توزیع نابرابری نسبت به انواع درآمدها، امکان پذیر است. نتایج تحقیق موید دو نظریه زیر می‌باشد:

- بین توزیع نابرابری درآمد و رشد اقتصادی، یک رابطه ی دو طرفه مثبت وجود دارد و سیاست‌های اقتصادی که در زمینه ی افزایش رشد اقتصادی و یا توزیع برابر درآمد اجرا شده اند به صورت متقابل تاثیر مثبت بر هم داشته اند.

- توزیع نابرابری درآمدی باعث کاهش پس انداز کل نخواهد شد.

مواد و روش

در این مطالعه ابتدا مدل‌های کلان اقتصاد با فرمول‌های موجود در توزیع در آمد به اندازه گیری نابرابری درآمد می پردازد سپس با شبیه سازی مدل به بررسی شوک های وارده بر رشد بخش کشاورزی GDP پرداخته شد. رشد تولید ناخالص داخل بطور متوسط در ایران سالانه ۶٪ برای دهه گذشته است، و این نشانه توزیع مجدد درآمد نیست. در این تحقیق به بررسی نابرابری درآمدی روستایی بر رشد بخش کشاورزی ایران مورد ارزیابی قرار گرفت داده های مورد نیاز از بانک مرکزی و اطلاعات طرح هزینه و درآمد خانوارهای روستایی ایران تهیه شد.

برای تعیین توزیع درآمدی دو نوع اندازه گیری با داده ای موجود وجود دارد، یکی توزیع نابرابری درآمد روستا با استفاده از سهم درآمدی فقط با جمع آوری داده های سری زمانی دیگری توزیع نابرابری درآمدی بین روستاهای استان ها با داده های ترکیبی به ازاء درآمد ها است. تعیین توزیع درآمد دارای چندین روش رایج اندازه گیری است که در جدول (۱) بطور خلاصه بیان شد.

جدول (۱) فرمول های اندازه گیری نابرابری درآمد ناپارامتریک

اندازه گیری	فرمول	خواص: (a) اصل ضعیف از انتقال (b) درجه آزادی (c) اصل جمعیتی و (d) قابلیت تجزیه پذیری
ضریب جینی	$G = \frac{2 \operatorname{cov} ar(y, r)}{n \bar{y}}$	a, b, c
واریانس	$V = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n [y_i - \bar{y}]^2$	a, c, d
ضریب واریانس	$c = \frac{\sqrt{V}}{y}$	a, b, c, d
لگاریتم واریانس	$v1 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left[\log \left(\frac{y_i}{y} \right) \right]^2$	c, d
واریانس لگاریتمی	$v2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left[\log(y_i) - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \log(y_i) \right]^2$	c, d
شاخص آتکینسون ^۱	$A = 1 - \frac{1}{y} U^{-1} \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n U(y_i) \right)$	a, b, c, d

^۱ Atkinson's Index

a, d	$D = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n U(y_i)}{U(y)}$	شاخص دالتون ^۲
a, b, d	$H = \left(\frac{y_i}{ny} \right)^2$	شاخص هرfindahl ^۳
a, b, c, d	$T = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \frac{y_i}{y} \log \left(\frac{y_i}{y} \right)$	شاخص تایل ^۴

نکته: در تمام اندازه گیری ها y میانگر درآمد، ضریب همبستگی درآمدهای بین افراد فقیر و ثروتمند، n اندازه جمعیت؛ \bar{y} میانگین درآمدی و U تابع مطلوبیت اجتماعی در این مقاله فرض شد تابع مطلوبیت ریسک پذیری نابرابر است. چهار ویژگی اساسی برای ارزیابی نابرابری درآمدها استفاده می شود که این خصوصیات عبارتند از بی نامی، همگنی جمعیتی، اصل انتقال و همگنی درآمد. بی نامی به معنی آن است که نام افراد ارتباطی به سوال نابرابری ندارد. همگنی جمعیتی یعنی درآمد اول بین تعداد زیادی گروه ها وابسته توزیع می شود و دوم درآمد بطور مساوی مورد تقسیم قرار می گیرد. اصل انتقال به معنی انتقال درآمد از یک فرد ثروتمند به فرد فقیر که این نابرابری را کاهش می دهد. همگنی درآمدها یعنی همگن از درجه صفر در درآمد یا اندازه ثابت از نابرابری می باشند. در این تحقیق برای اندازه گیری نابرابری از فرمول های c, A, T می توان استفاده شد؛ که آنها را وارد معادله مصرف خصوصی کرد (کین ۲۰۰۳ و ۲۰۰۹) به شرح زیر است.

(۱)

$$CO_{it} = f(CI_{it}, IR\%, IP_t, \frac{CI_{ut}}{CI_{it}}, INE_{ut})$$

$$i = r, u$$

متغیرهای موجود در معادله (۱) عبارتند از CO_{it} مصرف خانوار روستای در زمان t ، CI_{it} درآمد خانوار روستایی در زمان t ، IP_t شاخص قیمت مصرف کننده، INE_{ut} توزیع درآمد اندازی گیری شده خانوار روستایی با یکی از روش بالا، IR_t نرخ بهره روی تقاضای اعتبارات، i زیر گروه های شهری و روستایی می باشند در این مدل فرض می شود متغیرها ضریب توانی ندارند (خطی هستند) و ارتباط لگاریتم خطی بین متغیرها جزء متغیر نرخ بهره و نابرابری درآمدها وجود دارد. با توجه به معادله بالا نابرابری درآمد روی مصرف و سپس پس انداز محاسبه می شود که اگر پس انداز نهایی افزایش یابد سپس نابرابری درآمد افزایش می یابد تا جاییکه تعادل برقرار شود و انتقال درآمدها به سمت ثروتمند صورت می گیرد و یک افزایش در پس انداز کل خواهیم داشت اگر پس انداز نهایی

^۲ Dalton's Index
^۳ Herfindahl's Index
^۴ Theil's Index

کاهش یابد افزایش در نابرابر درآمد که می تواند منجر کمتر شدن پس انداز شود. برای ساده ساز و کاهش پارامترها حالتی از معادله (۱) را لحاظ می گردد که توزیع درآمد وجود ندارد و معادله به صورت زیر حاصل می شود: (کین ۲۰۰۳ و ۲۰۰۹)

$$CO_{it} = f(CI_{it}, IR\%_t, IP_t) \quad (2)$$

$i = r, u$

این مقاله برای بررسی تاثیر توزیع درآمد بر رشد بخش کشاورزی ابتدا با استفاده از مدل‌های کلان توزیع درآمد پرداخته شد و سپس تخمین مدل مصرف خانوار روستایی و در نهایت شوک های بر رشد بخش کشاورزی وارد گردید. تجزیه و تحلیل داده های سری زمانی از بسته نرم افزار Eviews7 استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

قبل از تخمین معادلات (۲ و ۱) ابتدا به بررسی آزمون های ایستایی و رست برای کلیه متغیرها پرداخته شد و سپس نتایج حاکی از غیر ایستا بودن متغیرهای شاخص قیمت مصرف کننده، درآمد روستایی بود و توزیع درآمد با دو روش ضریب جینی و شاخص تایل اندازه گیری شد.

نتایج حاصل از برآورد شاخص تایل و ضریب جینی در مناطق روستایی ایران طی سالهای ۸۸-۱۳۶۳ جدول

(۲) خلاصه شده است. در سالهای ۶۶، ۶۹ و ۷۰ به ترتیب بیشترین سطح توزیع نابرابری درآمد در مناطق شهری دیده شد و در سالهای ۸۲ و ۸۵ به ترتیب کمترین سطح توزیع نابرابری درآمدی وجود داشته است.

جدول ۲: شاخص تایل و ضریب جینی مناطق روستایی طی سال های ۱۳۸۸-۱۳۶۳

سال	ضریب جینی	شاخص تایل	سال	ضریب جینی	شاخص تایل
۱۳۶۳	۰,۳۸	۰,۳۶۵	۱۳۷۶	۰,۳۹۶	۰,۳۴۰
۱۳۶۴	۰,۳۷۴	۰,۳۴۷	۱۳۷۷	۰,۴۱۶	۰,۳۱۸
۱۳۶۵	۰,۴۰۶	۰,۴۲۷	۱۳۷۸	۰,۴۰۵	۰,۳۲۵
۱۳۶۶	۰,۳۶۵	۰,۳۲۵	۱۳۷۹	۰,۴	۰,۳۴۴
۱۳۶۷	۰,۳۴۸	۰,۳۰۹	۱۳۸۰	۰,۳۹۴	۰,۳۲۵
۱۳۶۸	۰,۳۶۶	۰,۳۲۵	۱۳۸۱	۰,۳۹۲	۰,۳۲۶
۱۳۶۹	۰,۴۲۲	۰,۳۰۹	۱۳۸۲	۰,۳۹۲	۰,۳۰۴
۱۳۷۰	۰,۴۳۵	۰,۳۱۵	۱۳۸۳	۰,۳۸۵	۰,۲۹۹
۱۳۷۱	۰,۴۰۷	۰,۳۷۵	۱۳۸۴	۰,۳۸۴	۰,۲۷۵
۱۳۷۲	۰,۳۹	۰,۳۷۹	۱۳۸۵	۰,۳۸۶	۰,۲۷۴
۱۳۷۳	۰,۳۹۵	۰,۳۲۹	۱۳۸۶	۰,۳۷۵	۰,۳۸۸
۱۳۷۴	۰,۴	۰,۳۳۲	۱۳۸۷	۰,۳۹	۰,۳۴
۱۳۷۵	۰,۳۹۳	۰,۳۳۸	۱۳۸۸	۰,۴	۰,۳۵

طبق جدول (۳) معادله های (۱ و ۲) برای مناطق روستایی ایران محاسبه گردید؛ با توجه به معادله دوم تاثیر متغیرها بدون در نظر گرفتن توزیع نابرابری درآمدی بر مصرف خانوار روستایی بررسی شد. تخمین متغیرها نشان داد در مصرف خانوار روستایی تفاضل درجه سوم نرخ بهره و نسبت مصرف به درآمد خانوار تاثیر منفی روی مصرف خانوار روستایی دارد؛ و متغیرهای تفاضل اول و دوم درآمد و تفاضل سوم شاخص قیمت مصرف کننده روستایی و تفاضل دوم مصرف تاثیر مثبت بر مصرف خانوار روستایی دارد. عبارتی اگر درآمد یا شاخص قیمت مصرف کننده افزایش یابد مصرف خانوار روستایی افزایش می یابد. در مدل دوم با لحاظ کردن توزیع نابرابری درآمدی در روستاها

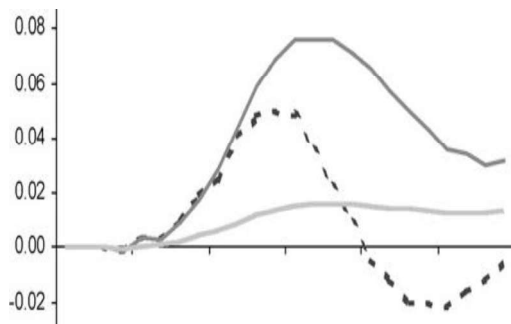
متغیرهای تفاضل دوم مصرف و تفاضل اول نابرابری درآمد و نرخ بهره تاثیر منفی روی مصرف خانوار گذاشته است؛ و متغیرهای تفاضل سوم و چهارم درآمد، تفاضل دو و چهارم شاخص قیمت مصرف کننده روستا و تفاضل نسبت توزیع نابرابری درآمد شهری و روستایی اثر مثبت بر مصرف روستا داشته است. عبارتی هرچه نابرابری درآمد شهری نسبت به روستا بیشتر شود مصرف خانوار روستایی زیادتر می گردد.

جدول (۳). نتایج معادله ۲ مصرف خانوار روستایی

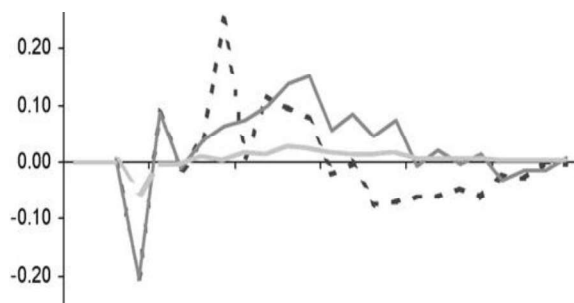
مدل اول بدون توزیع درآمدی	$\Delta_2 \ln(PCON_r)_t = -0.419 - 0.25 \times \Delta_2 \ln(PCON_r)_{t-2} + 0.515 \times \Delta_2 \ln(PCINC_r)_t + 0.326 \times \Delta_3 \ln(P\#C)_t + 0.137 \times \Delta \ln(PCINC_r)_{t-2} - 0.597 \times \left(\ln \frac{PCON_r}{PCINC_r} + 0.005 \times (IR\% - 100 \times \Delta_4 \ln(P\#C)) \right)_{t-3}$
مدل دوم همراه توزیع درآمدی اندازه گیری شده	$\Delta_2 \ln(PCON_r)_t = -1.005 - 0.009 \times \Delta_2 \ln(PCOMN_r)_{t-2} + 0.375 \times \Delta_2 \ln(PCINC_r)_t + 0.353 \times \Delta_4 \ln(CINC_r)_{t-1} + 0.095 \times \Delta_2 \Delta_4 \ln(P\#C) + 18.57 \times \Delta \Delta (INEQ_r - INEQ_r)_t + 16.94 \times \Delta \Delta INEQ_r - 0.992 \times \left[\ln \frac{PCON_r}{PCINC_r} + 0.005 \times (IR\% - 100 \times \Delta_4 \ln(P\#C))_{-1} + 0.13 \times \ln \left(\frac{PCINC_u}{PCINC_r} \right)_{-1} \right]_{t-3}$

Δ_2 معرف اختلاف نوع دوم برای مثال $x_t - x_{t-2}$

همچنین در این تحقیق برای بررسی تاثیر غیرمستقیم توزیع نابرابری درآمد بر رشد اقتصادی از شوک ها آنی در مدل خود رگرسیون برداری استفاده شد. همانطور که نمودار (۱) نشان می دهد شوک توزیع نابرابری درآمد خانوار روستایی در بلند مدت تاثیر بر رشد بخش کشاورزی خواهد داشت با توجه به نمودار (۲) شوک تولید ناخالص داخلی نیز در میان مدت بر رشد بخش کشاورزی تاثیر خواهد داشت.

نمودار (۱) شوک توزیع درآمد خانوار روستایی بر رشد کشاورزی

نمودار (۲) شوک GDP بر رشد بخش کشاورزی

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه با استفاده از مدل‌های سنجی کلان به بررسی توزیع درآمد مناطق روستایی دوره ۱۳۶۳-۱۳۸۸ پرداخته شد که ضریب جینی و شاخص تایل تخمین زده شد و سپس برای خانوار روستایی دو معادله مصرف تخمین زده شد که معادله اول مصرف بدن در نظر گرفتن توزیع درآمد تخمین زده شد و نتایج نشان دارد در خانوار روستایی متغیر درآمد و شاخص قیمت مصرف کننده تاثیر مثبت داشته و متغیرهای مصرف تفاضلی و نرخ بهره نیز تاثیر عکس روی مصرف داشته است به عبارتی هرچه توزیع نابرابری درآمدی در روستا زیاد تر شود مصرف کاهش می یابد. سپس برای بررسی توزیع درآمد روی رشد اقتصادی از شوک‌های آنی استفاده شد. براساس تئوریهای اقتصادی مصرف کاهش یابد در چرخه اقتصادی درآمد ملی کاهش و رشد اقتصادی نیز کاهش خواهد داشت. و نتایج گویای همین تئوری است که توزیع درآمد در بلند مدت تاثیرگذار بر رشد اقتصادی بوده ولی تولید ناخالص ملی در میان مدت تاثیرگذار است به عبارتی توزیع نابرابری درآمد روی مصرف و مصرف در تولید ناخالص ملی تاثیرگذار است و با توجه به اصل انتقال که در مقاله مطرح شد نابرابری درآمدی نیز روی رشد اقتصاد تاثیرگذار است. همچنین نتایج نشان داد که فرضیه وجود یک رابطه ی بلند مدت بین متغیرهای پذیرفته شد که فرضیه کوزنتس در این دوره در ایران صادق نیست و یک رابطه همگرایی بلندمدت، میان رشد اقتصادی و شاخص توزیع نابرابر درآمد (ضریب جینی) وجود داشت. بررسی‌های به عمل آمده در مورد تاثیر نابرابری درآمد بر رشد اقتصادی، حاکی از آن است که نابرابری درآمدی برای رشد اقتصادی مضر است. در واقع نامطلوب‌تر شدن وضعیت توزیع درآمد موجب کند شدن رشد اقتصادی می شود. نابرابری درآمد که به تبع آن میزان فقر نیز در جامعه افزایش می دهد. می تواند اثرات سوء بر رشد بخش کشاورزی بر جای بگذارد. توزیع عادلانه و افزایش فقر و عدم تامین حداقل معاش توسط افراد روستا، ناهنجاری سیاسی، اقتصادی و مهاجرت را در کشور به دنبال خواهد داشت. نابرابری درآمد از طریق تشدید تنش‌های اجتماع

و ایجاد نااطمینانی در محیط اقتصادی - سیاسی، کاهش سرمایه گذاری و پس انداز و نتیجتاً کاهش رشد اقتصادی را به همراه خواهد داشت. همچنین به علت کاهش روحیه ی مشارکت، احساس مسوولیت و تعهد جمعی در جامعه، به رشد اقتصادی در بلند مدت از طریق کاهش بهره وری نیروی کار آسیب می رساند. پیشنهاد می گردد برای توسعه یافتگی، بخش کشاورزی باید عاری از هرگونه تنشهای ناشی از توزیع نابرابری درآمدهای باشد تا انگیزه رقابت بین افراد روستا نشین زیادتیر شود و منجر به افزایش رشد بخش کشاورزی و اقتصاد گردد.

منابع

- ۱- ابریشمی، حمید و همکاران، ۱۳۸۴، بررسی رابطه رشد و توزیع درآمد در ایران، مجله پژوهشهای علوم انسانی، ۱۴-۵۵.
- ۲- باقری، فریده و کاوند، حسین، ۱۳۷۸، اثر رشد اقتصادی بر فقر و نابرابری در ایران ۱۳۸۴-۱۳۷۵، مجله رفاه اجتماعی بهار ۱۳۸۷؛ ۷(۲۸): ۱۷۳-۱۹۰.
- ۳- ترابی، سارا و زیبایی، منصور، ۱۳۸۴، صادرات، واردات و رشد GDP شواهدی از روابط علی و تحلیلی های همجمعی، پنجمین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران، زاهدان ۷۹-۹۲.
- ۴- حاجی رحیمی، مهدی و ترکمانی، جواد، ۱۳۸۲، بررسی نقش رشد بخش کشاورزی در رشد اقتصادی ایران، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۴۱، ۷۱-۸۹.
- ۵- دادگر، یداله، نظری، روح اله و مهربانی، فاطمه، ۱۳۸۷، تاثیر سیاست های مالی و تکانه های قیمت بنزین بر توزیع درآمد و رفاه در ایران، مجله رفاه اجتماعی؛ ۷(۲۸): ۱۲۹-۱۵۰.
- ۶- دانایی فر، علیرضا، ۱۳۷۹، ارزیابی رابطه رشد اقتصادی و توزیع درآمد در ایران (۷۵-۱۳۴۷)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه امام صادق (ع).
- ۷- صادقی، حسین و مسائلی ارشک، ۱۳۸۷. رابطه رشد اقتصادی و توزیع درآمد با روند فقر در ایران با استفاده از رویکرد فازی مجله رفاه اجتماعی بهار ۱۳۸۷؛ ۷(۲۸): ۱۵۱-۱۷۲.
- ۸- صادقی، حسین و مهرگان، نادر، ۱۳۷۹، رشد اقتصادی در بخش کشاورزی و توزیع درآمد روستایی، مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۳۱، ۵۷-۷۰.
- ۹- عرب مازار، عباس و حسینی نژاد، مرتضی، ۱۳۷۹، عوامل موثر بر فقر خانوار های شاغل روستایی در ایران، مجله جستار های اقتصادی، ۱؛ ۶۷-۹۱.
- ۱۰- مهرگان، نادر، میثم موسایی و کیهانی حکمت، رضا، ۱۳۸۷، رشد اقتصادی و توزیع درآمد در ایران، مجله رفاه اجتماعی؛ ۷(۲۸): ۵۷-۷۷.

۱۱- ناجی میدانی، علی اکبر، ۱۳۷۵، بررسی آثار متقابل رشد اقتصادی و توزیع درآمد در ایران ۱۳۷۲-۱۳۷۴، پایان

نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس

- 11-Aghion, P., Caroli, E., & Garcia-Peñalosa, C. (1999). Inequality and economic growth: The perspective of the new growth theories. *Journal of Economic Literature*, 37, 1615–1660.
- 12-Bagliano, F.-C., & Bertola, G. (2004). *Models for dynamic macroeconomics*. Oxford: Oxford University Press.
- 13-Benabou, R. (1996). Inequality and growth. In B. Bernanke & J. Rotemberg (Eds.), *NBER Macro-Annual 1996* (pp.11–76). Cambridge: MIT Press
- 14-Bourguignon, F. (1981). Pareto-superiority of unegalitarian equilibria in Stiglitz' model of wealth distribution with convex savings function. *Econometrica*, 49, 1469–1475.
- 15-Bourguignon, F., Pereira, L. A., & Silva, D. (2003). *The impact of economic policies on poverty and income distribution: Evaluation techniques and tools*. Oxford: Oxford University Press.
- 17-Kuznets, S. (1955). Economic growth and income inequality. *American Economic Review*, 45, 1–28.
- 18-Qin, D. (2003). Determinants of household savings in China and their role in quasi-money supply. *Economics of Transition*, 11, 513–537.
- 19-Qin, D., He, X.-H., Liu, S.-G., & Quising, P. (2005). Modeling monetary transmission and policy in People's Republic of China. *Journal of Policy Modeling*, 27, 157–175.
- 20-Qin, D., Cagas, M. A., He, X.-H., & Quising, P. (2006). How much does investment drive economic growth in China. *Journal of Policy Modeling*, 28, 751–774.
- 21-Qin, D., He, X., Liu, R., Liu, S., Cagas, M. A., Ducanes, G., et al. (2007). A small macroeconomic model of China. *Economic Modelling*, 24, 814–822.
- 22-Qin, D., He, X., Liu, R., Liu, S., Cagas, M. A., Ducanes, G., et al. (2009). Effect of income inequality on China's economic growth. *Journal of Policy Modeling*, 31, 69-86
- 23-Saint-paul, G. and T. Verdier, (1996), "Inequality, redistribution and growth: A challenge to the conventional approach", *European economic review*, 40, 719-28
- 24-Staehle, H. (1937). Short-period variations in the distribution of income. *Review of Economic Statistics*, 19, 133–143.
- 25-Staehle, H. (1938). New considerations on the distribution of incomes and the propensity to consume. *Review of Economic Statistics*, 20, 134–141.